

תודות

רבים וטובים סייעו בידי במחקר ובאיסוף החומר הרב ששימש אותי לכתיבת הספר. ראשונים כתמיד הם עובדיהם המסורים של הספריות והארכיונים שבהם החומר אצור. תודתי נתונה על-כן לעובדי הספרייה הלאומית בירושלים באולם הקריאה של מדעי היהדות, וכן לעובדות הארכיון הציוני המרכזי בירושלים, נחמה אופיר בעבר וענת בנין בהווה, על העזרה באיסוף המסמכים בארכיון זה. תודה גם לספרנים של אוניברסיטת קיימברידג' באנגליה באולמות העיון הכלליים והייחודיים – חדר המפות, חדר הספרים הנדירים וחדר הקומונוולת' – אשר היו לי לעזר רב וכיוונו אותי למקורות רלוונטיים. המחקר בקיימברידג' התאפשר במידה רבה בזכות מלגת מחקר על-שם דרק ברואר אשר זכיתי בה בנדיבותו הרבה של קולג' עמנואל (Emmanuel College), בעזרתו של ד"ר אלן בייקר (Dr. Allan Baker) – עמית יקר מהמחלקה לגאוגרפיה באוניברסיטה זו. קולג' עמנואל היה לי בית אקדמי חם ותומך במהלך המחקר, ואני אסיר תודה על ההזדמנות להכיר מקרוב את נבכי האקדמיה הטובה בעולם. המשך המחקר בארצות-הברית התאפשר הודות לאירוח הביתי שהעניק לי מכון טאוב לחקר ישראל באוניברסיטת ניו-יורק ומנהלו פרופ' רון צוויג במחצית הראשונה של 2011 (Taub Center for Israel Studies, NYU). תודתי והוקרתי לעובדי הארכיון הלאומי של קפריסין בניקוסיה ולמנהלת שלו גב' קולה הדג'ולי (Koula Hadjoulis), אשר אפשרו לי לעבוד בזמנים מרוכזים אף מעבר לשעות העבודה הרגילות על-מנת לנצל את זמן הביקור באי, והושיטו לי סיוע רב בהכרת הארכיון ודרכי איסוף החומר שלו. גב' אפתיחיה זכריו (Eftychia Zachariou), ממחלקת העתיקות של האי, אפשרה לי להגיע ולתעד את המצבה היחידה שנותרה מניסיון ההתיישבות בקוקליה שליד פפוס, ועשתה זאת ברצון ובעניין רב משל עצמה. סיוריי בחלקו הצפוני של האי התאפשרו הודות לקשרים שיצרתי עם מר איסמט קורוקוגלו (İsmet Korukoğlu), אשר הכיר בחשיבות הנושא. הוא קישר ביני לבין ארמון הנשיאות, ובעקבות זאת עם נציגי משרד החוץ והצבא, על-מנת שאוכל להגיע שלוש פעמים לשעות עבודה מרוכזות בשרידי המושבות. בשנת 2012 אף היה פעיל בעריכת מפגש בין תלמידי אוניברסיטת חיפה לבין סטודנטים ומרצים באוניברסיטת (Eastern) EMU Mediterranean University) בפמגוסטה. מפגש זה הניח יסודות לשיתוף-פעולה עתידי במטרה לשקם את בית-הקברות במרגו צ'יפליק.

מי שלא הניחה לי לשכוח ולו לרגע את חשיבות המחקר ואת הצורך להביאו לידי סיום בהקדם היא גב' שולמית בנק מטבעון, שהזכרתיה בפרק ההקדמה לעיל. אני מודה לה על התמיכה, על ה"דחיפה" ועל החומר שהעמידה לרשותי משלה ומשל אחותה רחל ז"ל. תודה ענקית אני חייב לאמי, חנה בן־ארצי, אשר כבר בשנת 1981 תרגמה בעבורי מצרפתית לעברית את המסמך הגדול ביותר על־אודות התיישבות היהודים בקפריסין.¹ כעבור כשלושים שנה, בשנת 2012, שבתי והנחתי לפני עשרות רבות של דיווחי יק"א בצרפתית, וגם אותם היא תרגמה לעברית משוכחת ובמאמצים גדולים לדייק במונחים ובסוגי הגידולים, לבל יחטא התרגום למקור. ההשקעה הגדולה שהשקיעו הוריה, סבי וסבתי ז"ל, בחינוכה בבית־הספר "אליאנס" בחיפה לפני שבעים שנה נושאת אם כן פרי גם בספר זה.

תודתי נתונה לגורמים אשר העניקו לי תמיכה כספית שאפשרה את הוצאת הספר לאור: מכון קק"ל לתולדות הציונות וההתיישבות וראשו מר יחיאל לקט; דיקן הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת חיפה פרופ' ראובן שניר; קרן המחקר בחוג ללימודי ארץ־ישראל באוניברסיטת חיפה, בראשות ד"ר ירון פרי.

על סריקת המפות, התמונות והאיורים, ועל השבחתם, עמלה רעייתי אורית בן־ארצי, ומלבד תודות מני ספור בעל פה, הנה גם זו שבכתב.

ולבסוף, הוקרה ותודה מקרב לב למערכת הוצאת אוניברסיטת בר־אילן וליו"ר הוועדה האקדמית פרופ' יוסי כץ אשר עודד אותי להגיש את הספר להוצאה מכובדת זו; לשופטים האלמונים שהערוטיהם סייעו לי לשפר את כתב היד ולהשלים את מה שחסר בו; לגב' מרגלית אבישר, מנהלת בית ההוצאה, על יחסה החם והאוהד. תודה גדולה אני מבקש להביע למפיקה הגב' ענת גל, על עבודתה המסורה, הקפדנית והמדויקת, ועל סבלנותה כלפי שאלות ודרישות לרוב במהלך העבודה המשותפת, וכן לעורך הלשוני רב העזר והדיוק מר גיא פרמינגר.